

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-térén, a hídkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ara évnegyedre 3 fl. o. é. Hirdetési ár: négybaszoros sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelteik.
A nyilatkoztató cikkek sora után 15 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás A 'K. KÖZLÖNY' jul.—decz. folyamára.

Előfizetési ára:

Egészévre	12 forint.
Félévre	6 „
Évnegyedre	3 „

Az előfizetési pénzek kiadónk Stein János középutcai könyvkereskedésébe bérmentve küldendők, hol a lapok pontos szétosztásáról gondoskodva van.

Párhuzamok.

II.

A n.-várad-fehérvári vonal ellen, mint em litük két ellenvetés szokott előhozatni.

Először, hogy több és nagyobb technikai akadályok által környeztetik.

Ez teljességgel nem áll.

Elleneink élénken kívánták kezdetben kiemelni azon technikai akadályokat, melyekkel egy a Királyhágón átvendő vasutnak küzdeni kellene.

Egyik hírlap nem elégedve meg e vonalt egyszerűen hasonlítani a Semmeringhez, azt kettős Semmeringnek nevezi.

Elsőként, míg azon álbiedelem fennállott, hogy valóban ily irány tervezeték, ez ellenvetés megtehető hatását, s nem is ok nélkül, mert, ki a Királyhágó tetejéről letekint, valóban meg nem foghatja, miként lehetne e magaslatot vasutal ellátni?

Azonban, kik az erdélyi vasut által érdekeltnek, lassankint, mint szokott történni, átlátták, miszerint ily hegyi vonal senkinek sem jut eszébe, mire nincs is semmi szükség, miután a Királyhágó nem vízválasztó hegy, és a vasutat N.-Váradról Erdélybe egész Bánffy-Hunyadig be lehet vinni a Körös völgyén.

E véleményben vannak többek közt Ghega és Engerth tanácsos urak is. ¹⁾ Két nem megvetendő tekintély.

N.-Várad és Kolozsvár közt csak egy vízválasztó hegység van, mely a Körös völgyét a Nádas és Szamos völgyeitől elválasztja.

Ez akadály elhárítása végett Körösfi és O. Nádas vagy Jegenye helységek közt egy tunnel építendő, mely a Körös völgyéből a Nádas völgyébe vezet.

E nagyobb jelentőségű tuncellen kívül Ghega még három, Engerth öt kis tuncelt ajánl ²⁾, melyek a Királyhágó alatti szoroslatokban a vonalt megrövidítik.

¹⁾ „A vasutnak N.-Váradtól Kolozsvárig a Körös völgyén leendő vezetése csak nem áthágatlan nehézségekkel volték egybekötve lenni. En magam is mások állítására támaszkodva, nem tudtam magamnak kedvező véleményt teremteni azon vonal kivételisége felől. Azonban, miután az egészet saját szememmel megvizsgáltam, előbbi nézetemet e vasút építésére felül tette-mesen módosítottam. Oly völgyben, hol a lejtés mérsékelt, hol a völgy lapály többnyire kiterjedt, mint a Körös völgyében, ott egy szakféri sem beszélhet rendkívüli nehézségekről.”

Lásd Ghega a hivatalos föltérjesztésének nyomtatásban megjelent hű magyar fordítását lap 68—70.

²⁾ Nagy-Várad-Kolozsvár közt nagyobb szerű technikai akadályok nem fordulnak elő, mint eddig hitték, hanem csak Kolozsvár-Fehérvár közt.”

Engerth nyilatkozata, lásd Bericht des Ausschusses lap 8.

³⁾ Ghega lap 69. „Gutachten einer Bahn von Gr. Varadin” stb. lap 36.

Nem azért ajánlják ok e rövid tuncelleket, mintha azokra mulhatlanul szükség lenne, hanem mivel kevesebb kerülnek, mint ha a vonal mindenütt a Körös völgy kanyargásait követné.

E hat tuncellen, melynek hossza Engerth szerint összesen csak 1928 folyó ület tesz, ¹⁾ pontosulnak mindazon nehézségek, melyek N.-Várad-Kolozsvár közt előfordulnak; mert hogy a Körös és Nádas völgyei N.-Várad és Kolozsvár közt, ²⁾ kivéve a Királyhágó alatti szoroslatokat, ³⁾ és az említett körösfi tuncelt, vasut építésre igen alkalmasak, azt eleneink sem hozzák kétségbe.

A n.-várad-fehérvári vonalt — technikai tekintetben — senki inkább meg nem dicséret mint Engerth, midőn kijelenti, miszerint ez egész vonalon a legnagyobb nehézségek Kolozsvár-Fehérvár közt merülnek föl; mert kivéve a Kolozsvár mellett építendő tuncelt, mely a Szamos völgyét az Aranyos és Maros völgyével egybeköti, alig lehetne Erdélyben e kolozsvár-fehérvári vonalnál kedvezőbb terraint föllelni.

De lássuk már az arad-fehérvári vonat.

E vonalon nagyobb jelentőségű tuncellekre igaz nincs szükség, azonban léteznek technikai akadályok, melyek tuncellek építésénél nagyobb pénzbeli áldozatokat követelnek, ilyenek a magas töltéseket átvágásokat vizszabályozásokat igénylő áradásnak ki tett vidékek, a súlydező hegyek stb. ⁴⁾ melynek az arad-fehérvári vonalon bőv mértékben fordulnak elő.

Az arad-fehérvári vonal mellett is léteznek — főleg a határszéleken — szoroslatok, melyeknek legyőzése annál nehezebb, mivel egy nagyobb folyam árjának vannak kitéve, mely a Királyhágó alatt folyó patakkal össze nem hasonlítható.

De e vonalnál a költség kimelés szemközti is ütközik a stratégiai érdekekkel, melyek e vonalnak a Maros balpartjára való áttételét meg nem engedhetik, míg annak jobb parton leendő folytatása több mint három millióval kerülne többé. ⁵⁾

Ha pedig a stratégiai érdekek fölládozával az arad-fehérvári vasut Branyicskánál a Maros balpartjára vitetik át, úgy aztán ráadás fejében a Maroson két költséges hid lesz építendő, mivel a vasutat Portusnál vissza kell vezetni a jobb partra, hogy Fehérvárhoz érhesen. ⁶⁾

Sőt ha e vonal Alvinczről nem Szerdahely, hanem a Küküllő völgyén át vitetik K's Kapus felé Szebenbe, úgy Koslárdnál ez arad-szebeni vasutat harmadszor is át kellene a Maroson vezetni. Már pedig minden nemzetgazdasági és stratégiai érdekek ez irány mellett szólnak, melynél jobb terrain Erdélyben képzelné sem lehet; míg ellenben az alvincz-szerdahely-szebeni vonalt egyszerű nehézségek környezik. ⁷⁾ Ez irányt ajánlja Ghega is azon esetre, ha Szeben mindenként fővonallal kellene ellátni. ⁸⁾

A fenebbiekhez képest bátran következethet, miszerint az arad-fehérvári vonal, ha mind végig a Maros jobb partján vitetik, nagyobb szerű technikai akadályoknak lesz ki-

¹⁾ Ugyan ott.

²⁾ A Nádas pataka Kolozsvár mellett szakad a Szamosba.

³⁾ E szoroslatok csakis Rév és Bucsá helységek közt környezetnek nagyobb jelentőségű nehézségek által, (Ghega lap 69.), mely vonalról az említett kis tuncellek által megrövidítettén, nem tesz összesen három mérföldet.

⁴⁾ Ghega lap 26—27.

⁵⁾ Denkschrift lap 19.

⁶⁾ Denkschrift lap 18—19.

⁷⁾ Denkschrift lap 21.

⁸⁾ Ghega lap 54—55, 82—83.

téve, mint a nagy-várad-fehérvári, sőt azon esetben sem fog kevesebb akadályokkal küzdeni, ha a stratégiai érdekek fölládozásával e vonal Branyicskánál a Maroson átvitetik.

(Vége következik.)

Az erdélyi reform. anyaszentegyház közzsínata jun. 11—13.

Az egyházkerületek által a papválasztás tárgyában beküldött vélemények alapján a mult számunkban említett bizottmány tervét beadja, s választmányi jegyző Baló Béni által felolvastatott.

Gróf Teleki Domokos: Mielőtt a bizottmányi munkát részletes vitatásba eszkeznék a gyűlés, a jelen helyzetet kívánja röviden taglálni. Hogy a jelen papi választás a lehető leghiányosabb, köztudomásu dolog. Fő oka ennek, hogy a választásnál a próba szónoklattól függ a legtöbb. Ha egy papi jelöltnél jó előadása van, s egy a hallgatók előtt kedvesre számítható egyházi beszédet jól betanul, számot tarthat, hogy a papi állomást elnyeri, azon papjelet előtt, ki talán csekélyebb külsővel, kevesebb előadási ügyességgel van megáldva, de minden egyéb papi tulajdonokkal sokkal nagyobb mértékben bír. Midőn egy mesterlegény czébbe akar állni, gondot fordítanak arra, hogy mive az ő képzelménye legyen, de egy papjelöltnél semmi sem áll utjában, hogy más mivének ügyes elajátítása által szerezen magának előnyt, talán éppen maga a szerző felett. A jelen választási rendszer szerint nemcsak egyeseknek, kevesebb képeseknek nyújtatik előny a valódi érdemek felett, hanem általában az iskolából kijövő fiatalok által háttérbe szorítatnak a már szolgált és érdemes lelkészek, kik nem csak a közoktatásban, hanem általában az élet iskolájában érdemeket szereztek s képeseknek tanúsították magukat a papi pályára.

A fenebbi igen nagy és káros hiányon és igazságtalanságon csak úgy segíthet, ha a valódi érdemre, nem pedig oly ügyességre fektetik a fűslyt, mely a papi hivatásnak csak 2-od rangu tulajdonát képezi.

A 2-ik körülmény, melyet figyelembe kell vennünk az, miszerint nálunk a jövődől lelkész az utolsó szigorlaton azután megyen keresztül, midőn már ekkleziáját kapott, s midőn visszautasítása nagy nehézséggel jár, ha talán próbatétele némely tekintetben hiányosnak is tapasztaltatnak.

E helyzetben nem kíván szónok változtatni, miután azt mindenesetre előnyösebbnek tartja, mint a testvérhonban létező káplánrendszert; azonban az említett körülmény szükségessé teszi, hogy a papválasztás eddigi módjában javítás történjék.

Az egyes pontok fölött több oldalú vita merült fel, végre a bizottmányi munkát némi változtatásokkal szóról szóra következőleg állították meg:

1) Erdélyi reform. anyaszentegyházunk minden egyháza a lelkész fizetése szempontjából három osztályba soroztatnak.

Az első osztályba soroztatnak azok, melyekben a lelkész fizetése 500 o. é. frt vagy azt meghaladja.

A 2-ik osztályba azok, a melyekben a lelkész fizetése 300 és 500 frt között áll.

A 3-ikba azok, melyekben a 300 frton alól vannak.

2) Az osztályozás tekintetéből: a) Minden egyház lelkésze és iskolatanítója egyetértőleg a presbyteriummal, s a hol van a patronussal, ezekről hitelesítve, a canonica visitatoria beadja a tiszta temény, pénz fizetés és a canonica portio kimutatását két példányban; e kimutatásban ki kell írva lenni mindegyik kepezetű nevének, utána jegyezve külön-külön hogy mennyi és milyen képét fizet mindegyikük, a földék minőségei és termései, szóval minden nemű jövedelmek pontosan följegyzetnek.

b) E kimutatásokból a canonica visitatio 10 évi közép számítással megállapítja mindegyik egyházban a lelkész fizetését, s e szerint osztályozza az egyházmege minden egyházait. A megállapodás eredménye két példányban készíttendő. Mind a canonica visitatio munkáját, mind pedig az egyes egyházaktól beküldött kimutatásokat felülvizsgálja a r. zsinat, s az egyházmegei egyházak osztályo-

zása egyik példányát, az egyházak kimutatása egyik példányával felküldi a közzsínatra. Az osztályozás másik példánya az egyházmege levéltárába tetteik.

c) A közzsínat a canonica visitatio által készített és a részletes zsinattól felülvizsgált osztályozásokat a kimutatásokkal összevetve végelesen megállítja az osztályozást, az erre vonatkozó minden iratokat átadja főt. püspök afának a püspöki levéltárba elhelyezés végett. A megállított osztályozás közrebecsátatik a közzsínat kinyomandó jegyzőkönyvébe.

3) a) Ha a közzsínat szükségét látja, az osztályozás a megirt módon kiigazíttatik.

b) A lelkész fizetésében időközben történt változások azon uton igazítandók, a minő módon az első osztályozás történt.

4) Ürességbe jött egyházak tekintetik:

a) A melyben a lelkész félfizetéssel és rendes szállással nyugalmaztatik és helyébe rendes pap választandó félfizetésre a stola jövedelmére, és külön szállásra. Az ily félfizetés azonban abba az osztályba tartozik, a melybe az egész fizetés.

b) A melyből a lelkész ítéletesen tisztességes nyugalomba helyeztetik vagy kikebelezetetik.

c) A melyből a lelkész más egyházba megy.

d) Melyből a lelkész kiál.

5) Az ürességbe jött egyházakban: a) A halál által történt ürességek esetében, a gondnok és oskolamester köteles 24 óra alatt értesíteni az illető esperest, püspöki egyházban a püspököt.

b) Az esperes, püspöki egyházakban a püspök vagy a tőle kinevezett személyese (bármínő módon történt is az üresség) a szomszéd papokból egyet kinevez adminisztratorknak, a ki a presbyterium jelenlétében az egyház ladájában levő irományokat, szent edényeket lajstrom szerint számba veszi, az anyakönyveket, peesétnyomót és a láda egyik kulcsát kezébe veszi, a ne tán találato hiányokat följegyezi s az esperesnek illetőleg püspöknek tudtára adja. Az administans pap felügyel az isteni tiszteletről, ő vezeti az anyakönyveket s ad is abból kivonatokat, elnököl a presbyterium és az ekkleziás gyűlésein.

c) Mikor a nyugalmazott lelkész helyébe új lelkész vitetik, ennek az esperes, illetőleg püspök vagy személyese mindent ugy ad számba, mint az administans pap.

d) Minden halál által ürességbe jött papi állomás egy évig betöltetlen marad, ez idő alatt a pap lak és papi jövedelem az özvegyé vagy árvaé; a vasárnapi templomi szolgáltatást a 30-ik canon értelmében ez idő alatt tartoznak teljesíteni az esperestől kinevezendő papok az illető egyházmegegyéből, a köznap templomi szolgálatokért az vagy azok tartoznak fizetni, ki vagy kik a betöltetlen lelkész állomás javadalmait veszik.

e) Hogy az özvegy-árval javadalomra adott év alatt az illető egyházban a vallásos élet ne szenvedjen, szorosan kötelezetnek az esperestől kinevezett papok a vasárnapi isteni tisztelettartásra megjelenni.

6) A papválasztás a 14-ik canon értelmében a gyűlékezett joga, de a 22-ik canon alapján következő módon:

a) A felszentelt papok és tanárok, ugy-szintén a kitünő előmenti fokozattal végzett és külföldi egyetemen legalább két tanfolyam (cursus) hallgatásáról hiteles bizonyítvánnyal tanúsító papjelöltek pályázhatnak bármelyik osztályu egyházban.

b) A tanulásukat kitünő előmenti fokozattal végzett papjelöltek pályázhatnak a második és harmadik osztályuakban.

c) Az első osztályu előmenti fokozattal végzett papjelöltek csak a harmadik osztályuakban.

7) Azt, hogy a felebb elcsorolt kellekek kik bírnak, és az ürességbe jött egyházban kik választhatók, az illető egyház tagjai által egy bizottság határozza el.

a) E bizottság elnöke az illető egyházmege esperese vagy a püspöki egyházban a püspök, akár személyese; tollvivője az egyházmegei jegyző.

Tagjai:

b) Az illető egyházmege két gondnoka; erre az egyházmege körében mindig jelenlévő gondnokok közül a hivatalukban idősebbek szollíttatnak fel, s ha közülük egy, vagy

mindkettő akadályozva lenne, helyette vagy helyettük hivatali idősebbek rendje szerint keretik fel a jelenlévő más gondnok vagy gondnokok, s ha ezek sem jelenhetnek meg, helyettesül papi egyént neveznek ki.

c) A részletes zsinattól e célra választott négy lelkészből kettő, kiket sorban az esperes hív fel.

d) A száz családnál kevesebből álló egyházból két képviselő, a százal több családból állóban négy képviselő az ekkleziás gyűlésétől választva; ezeken kívül a fő patronusok a hol léteznek megjelenhetnek akár személyesen, akár helyetteseik által; a kisebb patronusok együtt küldenek egy személyest.

e) Érvényes határozathozatalra a kisebb számú bizottságnál, 6 a nagyobbban, 8 tag jelenléte szükséges az elnökök közül.

8) Bármelyik egyházban történt üresedés alkalmával a püspök körzeti az egyházat, e körzetekben ki lesz téve, melyik osztályba tartozik ez egyház és a folyamodók kihez s minő határidőig adják be bizonyítványukat.

9) A pályázni kívánó lelkészek illető esmeretüktől nyert bizonyítványokkal, s ha van a külföldi egyetemről nyerttel folyamodnak az illető espereshez, püspöki egyházakban pedig a püspökhöz.

10) Eltelvén a bizonyítványok beadására kitűzött idő, az esperes, illetőleg püspök, akár személyesen összehívja a bizottságot, a folyamodók névsorát bizonyítványaik és ajánló leveleik kíséretében előterjeszti; ezek közül a 6-dik §-us értelmében a pályázásra bocsáthatókat kiszemeli, és ezekből választ ki a folyamodók több vagy kevesebb száma szerint legfeljebb hatot, legalább hármat; ennél kevesebbet csak azon esetben lehet kiválasztani, mikor háromnál kevesebb a folyamodók száma; az ekkép kiválasztottak pályázatra bocsáttatnak.

11) E pályázatra bocsátás eredménye közöltetik mind az illető egyházzal, mind a pályázásra bocsátóval, hogy az ürességbe jött egyházban próba prédikálással pályázhasanak, az esperes, illetőleg püspököt mindehük részére kijelölt időben két hónap lefolyása alatt, megjegyezvén, hogy próba prédikálás nélkül is választhatók.

A pályázásra bocsátottak közül az egyházközsége szabadon választ a fennálló és gyakorlatban levő szabályok szerint.

12) Mindazok a papválasztási szabályok, melyek az új szabályok által el nem töröltettek, vagy nem módosítottak, teljes érvényben hagyatnak.

Szebeni dolgok.

N. Szeben, június 13.

Végre hosszadalmas vita után a tartományi gyűlés mai ülésében ismét átestek egy cikelyen. Azon mód, a melylyel ez végement, újabb bizonyítványul szolgál arra nézve, hogy a gyűlés többsége, azaz a román képviselők, az ősi erdélyi alkotmány jog hagyományaihoz változatlanul ragaszkodnak. Fogarassi és Koronka magyar regáltság a románokhoz csatlakoztak, s így Man jobbitványát diadalra segíték, s így meghatározottat, hogy a legfőbb törvényszéki állomások betöltésénél csak azon erdélyiek tartanak igényt, a kik a négy elismert nemzet és hat bevett vallás valamelyikéhez tartoznak.

Világos — ugymond a „Sieb. Landt. Correspondenz“ — s a vita folyama alatt a centrum több szónoka meg is jegyezte, hogyha e határozatot a korona szentesítné, nemcsak az erdélyi izraeliták, hanem más az országban lakók is a legfőbb törvényszék állomásaitól ki lennének zárva, mivel az országban nem honosítottak.

A mai vita folyama alatt 18 szónok beszélt, s egyik párt a másik ellenében ismét oly éles kifejezésekre engedte magát ragadtatni, hogy az elnök újabbban kénytelen volt felszólalni, miszerint óvakodjanak a személyeskedésektől s maradjanak a tárgy mellett, különben soha se lesz vége a vitának.

Többek közt Moga felolván b. Salmennek az utóbbi ülésben tartott beszédre oda kiáltott a centrumnak, hogy jobb lesz, ha maguknak adnak leezkét a szabadelvűségről. A szász nemzeti gyűlés ellenében szemrehányolag felhozta, hogy a szász főtvényszék betöltendő állásaira tett candidatio alkalmával nem vették számba, mily sok román lakik a szász területen, s hogy névszerint e törvényszék 20 irodai hivatalnokai közt egyetlen egy román accessista van.

Egy másik román szónok azt jegyezte meg, hogy a király földén (Sachsenland) élő zsidók közül egy sincs alkalmazva; nem érti tehát, hogy a centrum meleg felszólalásának az izraeliták mellett mi értelme van.

Dr. Teutsch a szász ispánnak több oldalról megtámadott azon állítást mellett küzdött, miszerint az állások betöltésénél nem annyira a vallás, mint inkább a képesség vendő tekintetbe, s Man jobbitványát illetőleg óhajtott volna, hogy inditványtevők céljai-

kat jobban részletezzék s mutassák ki, mi módon óhajtják a négy nemzetiség s hat vallás szerinti beosztást, kielégítő eredmény s oly határak felállítását érdekelni, miként fogva lehetetlen legyen az önkényű eljárás, a mitől tartanak a helyek betöltésénél.

Vajda biztosítja a házat, hogy a román nemzetnek nem szándéka az ország más fiait kizárni a politikai jogok élvezetéből, azonban Man kiegészítő inditványát szükségesnek találja, mivel abban a jövőre nézve biztosítékot lát. Ő legnagyobb bizalommal viseltetik ő Felsége és a mostani kormány iránt, de egy törvény alkotásánál minden eshetőségre tekintettel kell lenni.

B. Friedenfels viszonozza, hogy felesleges az ilyen gondoskodás, miután ő Felsége valamint eddig, egy ezután is tekintettel lesz Erdély nemzetiségei és vallásaira az állomások betöltésénél. Moganak a szász nemzeti gyűlés ellenében tett vádjára megjegyzi, hogy ez oly dologról és oly módon történt, mely a parlament kritiká határain kívül esik. Szónok ez alatt azt érté, hogy a szász főtvényszék elnökét és tanácsosait ő Felsége nevezte ki.

Erre nézve Schmidt szász ispán is fölvilágosítást ad, hogy ámbár a főtvényszék felállításáról szóló statutum-ban semmi tekintet sincs a nemzetiségek- és vallásokra, mind a mellett az elnöki és tanácsosi állásokra több érdemes román férfiú candidátust, ha ki kinevezetéseket nem fogadták el, ennek a szász nemzeti gyűlés nem oka. Egyébiránt nyilvánítja, hogy ha a bevett vallások mellett a hasonló képesség tekintetbe vételének elve fogadtatik el, maga is a Man jobbitványára szavaz, hogy a románok annál inkább meg legyenek nyugodva.

Több román követ, s köztük Sterca-Sulutz érsek felhozta a jobbitvány indoklásánál, hogy a közelebből becikkelyezett törvénynek a román nemzet és vallási jog egyenlítéséről csak akkor van értelme, ha az azon jogokban részesülnek, melyeket Erdély régebben államjogilag elismert három nemzete kizárólag élvezett, s mely jogok különösen a főhivatalok betöltéséből állottak, s az octoberi diploma által restitultáltak.

Végül Bologa főkörmányszéki tanácsos felhozta, hogy a jobbitvány elfogadása esetében ki lesz kerülve az, hogy az igazságszolgáltatásnak különös nemzetiségi színezete lehessen; mert miután a legf. törvényszéknél az ország minden nemzetisége képviselve lesz, egyszersmind az igazságszolgáltatás nemzetiségi fejlődése is meg lesz akadályozva. Szavazásra kerülvén, Man jobbitványa tulnyomó többséggel határozattal emeltetett, s a gyűlés eloszlott.

Ma a szász és román párt kitűnőbb emberei Schmidt comes inditványa folytán értekezletet tartanak, hogy ha kiegyezhetnének a tárgyalás alatt levő törvényjavaslat körül megbeszéltekkel. A román párt alkalmassá eszméit fog, miután főszemponjuk (a hivatal helye) már diadalmaskodott, s a mai szavazások is a szászok egy része nekik concessioit tett.

A székelyföldről még több újonnan választott képviselő beléptét várják.

A vasutügyi bizottság jelentése alkalmassá a jövő béten kerül szönyegre.

A tisztai vaspályatársulat mérnökei, a kik itt mulattak, mielőtt meghallották a kormány határozatát, azonnal elutaztak a munkálatok felvétele végett.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Erzsébetváros, május 26.

Tisztelt urak s hölgyek!

Ne csüggedjünk! *) A sors szeszélyeinek az emberiség minden rétege alá vevetve, mentől erősebb s kitartóbb szilárd jellemmel bíruok, annál könnyebb tűnni azon csapásokat, a melyek alatt a kis lelki legűnyed s elenyészik...

A mi az életben általános képlettel egysekre, vagy is egyes családi körre talál, hasonlag alkalmazható államra s népeletre; a mint egyes család a sors változó szeszélyeinek perczenkint ki van téve, hasonlag hullámzik a népek élete folytonos változatosság közt, s jól mondá egyik írók, „hogy az életben semmi sem állandó, csak a folytonos változatosság.“

Klio igazságos vésője följegyezte az emberiség történelmi lapjain, hogy hány család, valamint népfaj merült el a hullámok árjaiba, hanyat dobott föl a láthatárra, s hanyat törölt ki véges emberi emlétkünkől...; ezen általános nézetekből kifolyólag legészérűbb s legtapintatosab a sors szeszélyeivel, mindig emberi erőkhöz mért szilárd bátorsággal szembenézni, megküzdni s soha el nem csüggedni. Igen t. urak s hölgyek! soha, de soha el nem csüggedni!!! hány egyest, vagy esa-

ládót s népfajt látunk csak ma is, az élet hullám teljes tengerén küzdeni, s megvívni a v. harolt fölkorbácsolt elemekkel stb.

Igen, t. urak s hölgyek! fájdalom a történelem elég gazdag ily szomorú képekben; de ne csüggedjünk! bizzunk a természet örök alkotójában, ki az egyes, valamint a nép elem hullámos hanykodását mindig jóra fordítja, s a csapások halmazát is mint egy jobbító intésül az emberiségre küldve:

Igen! Borura derű, derűre boru,

A küzdő kitartóé a borostyán koszoru!

Az önértéssel bíró emberiség elv küzdelmélkül feun nem állhat, mielőtt az első természetű állapot beolvadt a társadalomba, láncszorazata kezdődött az elvárczoknak, a szabad eszmék világánál gyujtott szövetnek követői hatást idézve elő a tényleges nyomászító állapotra, az ellenhatást kelle hogy előidézzén, s a mely egyén vagy népelem fölfogva a baladó korszellemet, mindig az emberi szabadság, testvériség s egyenlőség jelvénye alatt óhajtott a művelődéssel előhaladni, az soha el nem csügged, mindig küzdelemmel kénytele mindent, de mindent kivívni; igen, de a kézdelem tövises virágai termek a legszebb s legizletesebb gyümölcsöket, ezek elégitik ki egy öntudatra ébredt egyes vagy népfaj földileg megnyugtató önértését, s ha gyáván nem hátrált a sors szeszélyei elől, legalább megnyeré embertársai rokonszenvét stb.; ez egy erkölcsi kegyelet, a mi átszáll az élő nemzedékről a háas utókorra. A történelem nagyszerű s magasztos képei mindig föl kell hogy lelkesítsék a jó hazafi kebelt, s a mely neplemet dicő s nagy fényűl multja nem tudja hason tettekre fölhevíteni, az el van törpülve, s beolvad a nagy tömegbe, megszűnve társadalmi tényező lenni, s miut a koszorus költő mondja:

„A verseny nyílt, a nemzet él...“

Ha egy jobb tagja sem henyl;

Jut ember s kéz, munka vér...“

Mi volna az, mit el nem ér...“

S legyen dicőbb,

Ki tette föbb.

Itt még e föld mély sirjaiból,

Az elhunyt ösők lelke szól:

Munkát reá s szabad kezét,

Dicső kert lesz, a jelen sir felett,

Zöldelni fog

Bérez s homok,

Mult s jövő

Igy egybe nő.

E jog nekünk

Szent örökünk...“

S ha érte mindent megtevünk,

S tiszta kézzel áldozánk,

S lettünk, a mi eddig nem va'ánk.

Nincs földi hatalom,

Mely visszanyom...“

Mert Isten, ember viraszt pártodon,

Ragyogva majdan hirben, bliskén

szabadon.“

A társadalom eszméje, már magába foglalja azon kötelmet, a mi embert emberhez fűz; a társadalmi kapes nem ismer nemzetséget vagy fajt, az egy népelemek összege, hol minden ember, embertársához viszonyban áll, hol természetes kötelékek fejlődnek ki egymás iránt, mit igaz, a haladás s művelődés kárára a sötét századok káosztokra osztának, de az eszmék szabad világa a földön fénylő sugarait mindenfelé kilövelve biztos hitünk, hogy még sok évtizedek során minden homályt s ködképet eloszlatand a természeti láthatárról, s tüdveztünk szent tana a keresztényi s felebaráti szeretet fog a valódi kötelek lenni a mi embert embertársához fűzend; egy ilyen természetes társadalmi kötelék a felesleges földi vagyonból, a sors szeszélyei által bármi csapás által meglátogatott s sujtott felebarátaink számára nem koldus fillért nyújtani, hanem keresztényi szeretettel a szűkölködő keserves fájdalmát enyhíteni, s jeleni nyomorán segélyezni; ezen segélyezés különben is társadalmilag viszonyos.

A csak tavalyelőtt virányban illatozó dús alföld nem volt-e egy Kanában, nem egy dúsróna, melynek arany kalásza s virágos mező bámulatra gerjeszték a földlakókat, s melynek gazdagon jutalmazó terményei a világ piacán tapot osztának oly vidéken is, hol csak sivár s kopár sziklák léteznek... Fajdalom! jött egy természeti csapás, a minden növényi életet kiölő aszály, s lett a virányból egy kietlen pusztaság, a hol szinte 2 millió embertársunk szenved, s küzd a sors ezen szeszélyével s csapásaival.

Hová tűnt el azon nyugodt megelégedés, a mi e táj lakóit kiemelte? hová a vidor néptünek? melyeknek hét vármegyére szóló víz zaját, most az ehezű kised, s tehetetlen aggyastán könybe lábbadt képpel, fájdalom-

tól kicsikart nyögő jajja váltá fel — hová tűnt a daloló munkás nép? hová a vidor szerelmes? hová a tanyák lakói s puszták fia? hová hová! minden!!! minden eltűnt!!! elszédelt a mi mozoghatott, el nem csüggedve küzdeni, s a valódi ember s felebaráti szeretet s könyört igényben venni; keblébe megtartva az önbizalmat fellelkesítő vallásos hitet, hogy a nagy költőként:

„Még jönni kell, még jönni fog

Egy jobb kor, mely után

Buzgó imádság epedez

Száz ezrek ajakán.“

Valamint egyes egyének, családok, úgy nép elemek küzdelme embertársai közt rokonszenvet kell hogy előidézzén, mennyivel nagyobb mérvben kell felébredni a keresztényi s felebaráti szeretetnek, midőn egy valódi testvér küzd a szűkölködik... egy igazi testvér, kivel multunk s jövőnk minden faj s nemzetiségi különbség nélkül elválhatlanul egybeforr, ki épp oly lelkesülten kiált fel a nagy költővel:

„A nagy világon e kívül

Nincsen számodra hely

Áldjon vagy verjen sors keze

Itt éléd, halnod kell“

De az adomány csak úgy üdvös, ha keresztényi szeretet nyújtja, ez nem koldus filér, hanem egy viszonyos társadalmi segélyezés, a közső mondja, hogy: ki maga idejében felebaráti szeretettel adományoz, kétszeresen adományoz. Az adományi nagy lelkiességűl ragyogó példák maradtak fenn a történelem számára, még távol túltengeren is óhajtanak felebaráti segélyt nyújtani a maga idejében, a közhaza legnagyobb nevé, s szeretete tisztelt lelkes hölgye: s férfai vetélkedtek tebenség szerint segélyt nyújtani, megmentendő a nemzettest bármely tagját az önfentartási küzdelem további sújtásaitól.

Tisztelt urak s hölgyek! Gondoljatok azon hálás szavakra s igazi gyöngy könyekre, a melyek leperlegnek ezen csekély segélyezés élvezetekor, azon eláppadt s kiehezett arczokon, a nélkülözés miatt behullott szemekből, kik önbibájakon kívül, a sors ezen szeszélye által ily szűkölködő állapotra jutottak; gondoljatok azon hálásan dobogó keblekre s remegő ajkakra, melyek imát juttatandnak fel a természet örök alkotójához, s a mely színté s hálás lévén meg fog hallgattatni, hogy „Isten fizesse, s adjon érte ezer annyit, úgy övjon meg mindnyájatokat bason csapástól“; emlékezzetek, hogy keresztényi felebarátaink, egy hazának a gyermekei, kik el nem csüggedve küzdenek s hazájukat forrón imádják.

De tisztelt urak s hölgyek! a szíves békétérés iránt, hogy ezen szomorú képeket meghallgatni szívesek valának, tovább csupa kegyelemből igényt nem tarthatva, szavamat egy nagy költővel óhajtom berekesztetni: hogy...

„Ha majd válni kell a földtől,

Kincsüket légyen fönn jötteteikből,

S tele légyetek könyörrel,

Hogy a szűkölködő, oda künn fázik,

S a szegény, kinek arca könyttől ázik

Nézzen reátok hálás szemmel,

Hogy Isten! s ember szeressen

S még a gonosz is áldólag nevezzen,

S hogy majd egykor, ltvé végórátok!

Bűneitek mellé egy-egy imádságot

Mondjon el a szűkölködő ott fenn az égben.

Bihari levelek.

Nagy-Várád, jun. 4.

Iszonyu események voltak ma szemelői; ugyanis Biharmegye büfényítő törvényszéke mint rögtönítelő bíróság 8 ember felett, kik egy rabló társaságot képeztek, s kik egy megyeházi izraelita szatocsra törték fegyveres kézzel, mondott ma ítéletet s egyet közülök K (orobán) J (uont) miután a rablást, mit tizen vittek véghez, terdelmes lélekkel bevaloltta, köttél általi halálra ítélte, mely ítélet mai nap délután 4 órakor végre is hajtattott... Szomorú intézménye a társadalomnak, midőn a bűnökben libegő embert halálra ítéli, midőn megfosztja a lehetőségtől, hogy rossz cselekedeteit elhagyva megjavuljon s a társadalomnak használható tagja legyen, midőn megfosztja attól, mit csak Isten adományozhat, az életlét s mind ezt miért? csak azért, hogy a retentő példát visszariassza az embert a rosszról, a bűnök elkövetésétől... De kérdem, nem így volt-e századokon keresztül? nem ezért volt-e a sötét századoknak borzasztóbbnál borzasztóbb kín-eszközök, hogy a gyalog embert visszariassza a bűnöl? s mi az eredmény?... minden év története mutat fel ily sötét lapot... neveléssel nyerjük meg a tudatlan embert a jónak, s ha még így is akad közülök, ki a rossz uton jár, építsunk dolgozó házakat, javító intézeteket, ez ezéja az em-

beriségnek s ezt parancsolja az észjog. Tragédia s komédia az élet: futott s törte magát a nép, hogy végig bámulhassa ezen szomorú tragédiát, hogy lásson s hogy láttasson; volt ki könyezett, de volt olyan is, aki kaczaga sietett haza, hogy el ne késsen a komédiából; mert ez este adatott színészeink által „Dunán apó és fia utazása...” S ha azt hinnék önk, hogy ezen szomorú tragédia után nem akadott elég nézője ezen moráliter elített komédiának, nagyban csalódnának... volt biz ott néző kaczagó publicum annyi, hogy rendes bemeneti díj mellett is elég lett volna, nem csak, hanem másnapra kelvén, ugyanezen komédiába még több néző közönség igyekezett.

Annyit meg kell adni színészeinknek, illetőleg Follinus igazgatóknak, miként az előadott darabokat oly ügyesen osztotta be, hogy közönsége mindig volt, dacára inséges helyzetüknek.

Megyei életünk régi kerékvágásában döcög; beszéljük, hogy a kancellária változása által a megyei tisztviselők főbbjei közt is sok változásnak nézünk elébe, sőt mint bizonyost állítják, miként gróf Haller Sándor megyei főispánunk is felmentetett volna czimjétől, s helyébe más fogva kineveztetni, még pedig a ki nem csak a czimet, hanem a méltósággal járó hivatali terhet is viselni fogja... Annyit már is tapasztaltunk, miként városi polgárnagynak a magyar királyi ítélő-táblára viszik fel... s helyét jelenlegi főbírákkal akarnák, fent betölteni; hanem annakidejében, midőn a hírek ténynyé válnak, bátor lesznek e tárgy felől a „K. Közlöny”-t értesíteni...

Időjárásunk jelenleg nagyon kellemőt s bár a tavaszi fagy gyümölcs- és börtmestüket csaknem egészen megsemmisítette, vizgást bennünket mégis azon remény, hogy egyéb vetéseink nemcsak ezen, hanem a múlt évi veszteségeinket és nélkülözéseinket is részben kárpótolni fogják.

r. l.

Az Erdélybejött magyarországi szűkölködők számára.

— A kézdivásárhelyi i. n. fiókbi-zottság, a számadása alá vett gabonák elárolásából összeg fűlöslegét 225 ft 32 kr.

— A marosvásárhelyi i. n. fiókbi-zottság, pénztárának maradéka gyanánt 9 ft 60 kr.

— Ns Udvarhelyszék tisztsége a kereszturi járásból utólagos adakozások után begyűlt 138 ft 28 kr.

— Ns Csíkszék tisztsége, a szépvízi járásból szintén utólagos adakozás által gyűjtött 9 ft 55 kr.

— Ns Torda megye tisztsége, azon törvényhatóságban különböző czimeken összeggyűlt 235 forint 17 krajczányi mennyiséget, mint végső pénzügyi teményt.

— Ns Szászváros-szék tanácsa a magyarországi szűkölködők segédmezésére rendelkezése alá befolyt összeg maradékul 60 ft 50 kr.

— Vajda-Hunyad mezőváros helyhatóság tanácsa, a fenforgó segélyzési célra, ottan, önkényes adakozás után gyűlt összeg maradékul 20 ft 47 kr.

— Az Offenbányai es. kir. bánya- és kohó-igazgatóság, az ottani t. cz. bányaköz-ség magtárából megajánlott 50 veka elegy-búza elárolásából 60 ft-ot juttatott be az inségügyi központi pénztárba.

Ezen elsorolt pénzküldeményekért is, mint újabb bizonyítványiért egyfelől az adakozók szíveségének, másfelől a megnevezett tiszt-hatóságok gondosságának az inségtől látoga-tottak nevében, az érdemlett köszönetet készséggel nyilvánítja.

Kolozsvárt, június 10-kén 1864.

Az inségügyi központi kormánybizottság.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az ev. reform. kolozsvári főtanodájában tartandó közvizsgálatok rendje az 1863/4-dik iskolai év utolsó felében.

Június 16-án d. e. 8-1 óráig a jogászok a bazi magánjog- és perrendtartásból, d. u. 3-6 óráig a közép-tanodai VI. osztály.

17-én d. e. 8-10 óráig a jogászok a büntető-jogból, d. e. 10-1 óráig a jogászok a váltó-eljárásból, d. u. 3-6 óráig a közép-tanodai IV. osztály.

18-án d. e. 8-12 óráig a III. és II. éves bölcsészek a természet-tanból, d. u. 3-6 óráig az I-ső éves bölcsészek a vegytanból.

19-én d. u. 4 órákor zene- és énekbeli próbatét.

20-án d. e. 8-12 óráig a III. és II. éves bölcsészek a nevelés-tanból, d. u. 3-5 óráig a III. és II. éves bölcsészek a hellennyelvből, d. u. 5-7 óráig a latinnyelvől.

21-én d. e. 8-12 óráig az I-ső éves bölcsészek az egyetemes történetből, d. u. 3-6 óráig a III. és II. éves bölcsészek az egyházi történetből.

22-én d. e. 8-12 óráig a III. és II. éves bölcsészek Magyarországi történetből, d. u. 3-5 óráig az I-ső éves bölcsészek a hellennyelvből, d. u. 6-7 óráig az I-ső éves bölcsészek a latin nyelvől.

23-án d. e. 8-12 óráig az I-ső éves bölcsészek a mértanból, d. u. 3-7 óráig a III. és II. éves bölcsészek a növénytanból.

24-én d. e. 8-11 óráig az I-ső éves bölcsészek: hévezetése a bölcsészetre és logika, d. e. 11-12 óráig a francia nyelv tanulók, d. u. 3-6 óráig az I-ső éves bölcsészek az általános vallástörténetből.

25-én d. e. 8-12 óráig a III. és II. éves bölcsészek a magyar irodalom történetéből, d. u. 3-6 óráig a közép-tanodai V. osztály.

26-án d. e. 7-12 óráig a VI. osztály szóbeli szigorlata.

27-én d. e. 8-12 óráig a k. t. III. oszt. d. u. 3-6-ig az elemi I-ső osztály.

28-án d. e. 8-12-ig a k. t. II. osztály, d. u. 3-6-ig az elemi II. osztály.

29-én d. e. 8-12-ig a k. t. I-ső osztály, d. u. 3-6-ig az elemi III. osztály.

30-án d. e. 8-12-ig az elemi IV. osztály, d. u. 3 órákor subscriptio, jutalomosztás és az év ünnepélyes bezárása.

Julius 1-én érettségi vizsgálat.

— Az unitáriusok kolozsvári főtanodájában tartandó közvizsgálat rendje az 1863/4-ik iskolai év utolsó felében.

Június 20-án d. e. 8-10 óráig a VI. és VII. gymn. oszt. hittanból, 10-11-ig az I-ső éves theol. hittanból, 11-12-ig I. és II. éves theol. biblia bevezetésből, d. u. 3-6-ig a VI., VII. és VIII. gymn. oszt. magyar nyelvől.

21-én d. e. 8-11 óráig VI., VII. és VIII. gymn. oszt. latin nyelvől, 11-12-ig II. és III. éves theol. erkölcstanból; d. u. 3-6-ig V. gymn. oszt. minden tantárgyából.

22-én d. e. 8-10-ig VII. és VIII. gymn. oszt. bölcseléből, 10-11-ig VIII. gymn. oszt. görög nyelvől, 11-12-ig II. és III. éves theol. egyh. jogból; d. u. 3-6-ig IV. gymn. oszt. minden tantárgyából.

23-án d. e. 8-11-ig VI., VII. és VIII. gymn. oszt. természet-tanból, 11-12-ig II. és III. éves theol. egyházi történelemből és symbolikából, d. u. 3-6-ig III. gymn. oszt. minden tantárgyából.

24-én d. e. 8-12-ig VI., VII. és VIII. gymn. oszt. számtanból, d. u. 3-6-ig II. gymn. oszt. minden tantárgyából.

25-én d. e. 8-11-ig VI., VII. és VIII. gymn. oszt. német nyelvől, 11-12-ig I. és II. éves theol. zsidó nyelvől, d. u. 3-6-ig I. gymn. oszt. minden tantárgyából.

26-án délután 4 órákor ének- és zeneproba. 27-én d. e. 8-12-ig VI., VII. és VIII. gymn. oszt. történelemből, d. u. 3-5-ig III. elemi osztály, 5-7-ig egyházi ének.

28-án d. e. 8-10 óráig VI. és VII. gymn. oszt. görög nyelvől, 10-12-ig I. és II. elemi osztály, d. u. az érdemsorozás elkészítése.

29-én 8 órákor érdemsorozás felolvasása.

— Az erdélyi vasút kérdésében a „Wien. Ztg.” egy hírtetést hoz, melyben Aradtól Al-Vinczen s Szebenen át a vöröstoronyi határszélig Al-Vinczétl Fehérvárra való szárnyvonalal leendő vasútra concursus hirdetik.

Közlöve van e hirdetményben a tervezet is, mely szerint a vállalkozónak vállalkoznia kell, A hirdetmény végén azonban egy tétel áll, melyből az tűnik ki, hogy e vonal építése még most sem éppen bizonyos. „Azon esetre — ez van írva — ha az államtól subventió, kamatbiztosítás, vagy más az állampénztár terheleendő különös kedvezmény fogna kívántatni, fenntartatik a n n a k alkotmány-szerű tárgyalása.” Nehezen hisszük, hogy valamely vállalkozó akadna, ki az arad-szebeni vonalt kamatbiztosítás nélkül elvállalná, mely felett mindenki úgy ítél, hogy végre is csak fészekbe vezet. Valószínű tehát, hogy végre is a bécsi centralista lapok elmélete győz, s a Reichsrath tárgyalása nélkül e kérdés nem dől el.

— A szebeni es. kir. főpénztár egyik hivatalnok, Müller Károly még april hóban el-tűnt, s most hivatalosan idézik, hogy hat hét alatt jelentse magát, különben más egyént neveznek ki helyette.

— (Neerolog.) Stark Lajosné született Fekete Rózalia, maga, s gyermekei nevében édes anyai fájdalomtól sebzett szívvél és lélekkel tudatja, a csak 15 évet még be nem töltött édes kedves, szelíd, embert oly annyira becsülni tudott közkedvességgel Lévi Károlina ártatlan leányának, f. hó 10-kén éjjel, tudósorvadás következtében történt el-haltát. Béke poraira.

— Gróf Zichy udv. főkorlárnok felköszöntésére vonatkozólag a „Wanderer” egy cikkben — melyet a „Hon” bővebben ismeret — többek között így szól: „A polgármester lakomán tartott beszéd különösen a centralista körökben roppant hatást idéz elő. Nem értenők e hatás indokait, ha Kuranda urnak a beszédre mondott válaszból fölvilágosítást nem nyernének. Kuranda ur ugyanis Magyarországi képviselőjéhez intézte szavait. Ha a

kancellár ur már valóban a magyar nemzet-lét is meg volna bízva e nyilatkozatra, akkor meglepetésünk csakugyan igazolva lehetne. Azonban Kuranda ur tévedett és tévedésbe hozta azokat, kik ily dolgokban egy kiszol-gált journalista szavára igent szoktak mon-dani. Tudva van, hogy a miniszterek és a tanácsosok, a körülmények szerint a korona képviselői, s nem birnak megbízással a nép-től is; így történhetik, hogy a miniszterek néha a képviselőtestületekben ellenzékre ta-lálnak. A magyar udvari kancellár szintén miniszter s mint ilyen, képviseli a koronát, de nem a nemzetet. Régi czime: „Summus secre-tarius regis cancellarius.” Minden időben a király hivatalnok volt, mindig a király ne-vezte ki, s nem választott, mint például a nádor. A mit tehát Zichy gróf mondott, azt mint a korona első hivatalnok mondta, és nem mint a nemzet képviselője.”

— Nyilvános köszönet. A nemes Maroszebben létező bakza-madarasi ev. ref. nemes egyház közelebbi időben építvén tem-plomot, tornyot, lélekési s iskolatanítói háza-ka s más kényszerült kiadások által is ter-heltetve csaknem minden jövedelméből ki-fogott.

A lelkesebbek közül sokan óhajtották volna a díszes templomot egy szép orgoná-val ékesíteni, de nem lévén jövedelem, ezen nemes vágyuk a teljesíthetetlennek látszó ke-gyes óhajtaások között maradt mind addig, míg egy lelkes sző 1861-ben adakozásra ser-kentvén, a minden jóra gyűlköny keblű egy-házi tagokat, nagyobbára zsebek fenekéről ki-keresett filléreikből jelentékeny összeget gyűjt-vén össze, biztontányt kelle kivevén az or-gona iránti szerződés megkötésére.

A Maros-Vásárhelyt lakó orgona-művészek közül egyik három rász, másik ugyanannyi jó orgona készítésről esmeretek; az első, minden előlegezés nélkül, úgy ígérte 900 fo-rintért o. é. elkészíteni a 7 változatú orgo-nát, hogy ha míve felállításakor a teljes pró-bát ki nem állja, ne legyen köte'es az egy-ház azt elfogadni. A másik 1000 forintot kért, három részletben fizetendő.

Száz forint olesóság, s mellé tett kecsge-tő ígért, csaknem az első részére vonja az egyház tagjait, ha az éberfigyelemmel örködő méltóságos és tekintetes egyház vidéki tanács-határozatilag ellene nem mond e szándéknak, oda utasítván egyházunkat, hogy mindenesetre más s jó műveiről esmeretes művészzel szer-ződjék.

Igy jöve létre szerződésünk a testvér Ma-gyarhonból Maros Vásárhelyre telepedett s a legszigorubb próbát kiálló műveiről ismeretes Takács Ignác urral, ki művét felállít-ván, május hó 29-én lelketemelő vallásos ün-nepély alkalmával több szakértők szigorú bi-rálata szerint mind kielégelők, mind hang-jának kellemes s mégis teljes erejére nézve a próbát mügtvén, sem a bírálóknak, sem az egyház tagjainak semmi kívánni valót hátra nem hagyott, hanem azzal teljesen meg le-vén elégedve, midőn egyfelől halás szívvél gondolunk vissza a m. és t. v. e. t. e. tárgy-ban kiadott tappintatos intézkedésére, másfe-lől keblünk sugátta közhatározattá vált a sze-rény magaviseletéről, művészi pontosságáról, a szakértőket kielégítő képességről ismeretes művészek hírlapilag is köszönetet mondaní, s egyszersmind figyelmébe ajánlani minden orgonát készítettint törekedő egyházaknak.

Kelt Bazka-Madarason, jun 2-kán 1864. Losonezi József, Szabó János, ev. ref. lakésk. főgondnok.

Pécsi János, számadó megyebíró.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, június 10. Az alsó házban, D' Izraeli interpellációjára, Palmerston azt válaszolta, hogy a fegyverszünet meghosszabbítása nincs különös feltételekhez kötve. Griffith kérdi, ha valjon Anglia szük-ség esetében fogná-e Dániát a fegyverszünet újabb meghosszabbítására szorgalmazni. Palmerston azt feleli, hogy nem tudja, mit fog az értekezlet határozni, ha a fegyverszünet megnyújtása eredmény nélkül fogna lefolyni.

A bécsi „Presse”-nek egy távirata szerint Morny herceg, mint a francia császár rend-küvli küldötte, e hó 9-én Londonba ment, s több óra hosszant érkezett Palmerstonnal. Azt mondják, a herceg a császárnak egy közvetítő javaslatát vitte át, melyben a schles-wig nép szavaztatása van mint legjobb meg-oldási mód ajánlva. Az értekezlet 9-i ülésében Austria közvetítőül Flensburg-Tondern határvonalat indítványozott, de az indítvány min-den oldalról el lőn utasítva.

„Gen. Corr.” úgy van értesítve, hogy tévedés Morny Londonba utazásának politikai célokat tulajdonítani. A herceg csupán azért ment, hogy egy idő óta családi ügyek elin-tézése végett Londonban időzött nejt haza vigye.

A „Schles. Ztg.” ugyancsak a 9-i ülésről

következő tartalmu táviratot közli: A dánok, támogatva a semleges hatalmak által, a Schley-vonal mellett állottak. Poroszország az alpen-raidei vonalhoz ragaszkodott. Austria a flens-burg-tondorni vonalat indítványozta. Benrstorff gróf az utóbbi határvonalat akarta Berlinben támogatni. Poroszország indítványozta továbbá a formaszéri népszavaztatást. Ennek azonban minden hatalom ellene volt Franciaországon kívül, a mely hallgatott.

Franciaország. Páris, jun. 9. Afrikából kedvezőtlen tudósítások érkeznek a francziákra nézve. Eddigelő 15,000 főnyi csapat-erősítést kellett Alg rba küldeni. A forradalom Tunisban naponként eléhaladást tesz. A felke-lők vallások énekek zengése közt, a melyekben minden hitetlenek kijrítására van a nép fel-híva, vonultak be Susaba és Szazba. Az ide-gen konzulok francia hajókra kényszerültek menekülni. A felkelők egy része, talán nem minden francia befolyás nélkül, a török véd-uralom felmondásával, Tunist Franciaország véd-uralma alá akarta volna juttatni; de ez a törekvés főleg Anglia részéről nagy ellenzésre talált.

Egy jun. 11-i távirat szerint a beduinok már hajlandók volnának a török porta souveraini-tását elismerni s a regenség eltörlését kívánni.

Németország. Berlin, jun. 9. A mi-nisteri „Prov. Corr.” írja: Németország ér-deke kívánja, hogy a német éjszaki határon egy oly határvidek alakuljon, mely a német-porosz honvédelmi intézményekkel szoros kap-csolatban tengeri hatalmat fejtsen ki. Az augusztusig herceg, Berlinben tett első lá-to-gatása alkalmával, e tekintetben minden ha-tározott nyilatkozatot kikerült. A „Corr.” azon-ban reméli, hogy egy második látogatás az elsőnek sajnos benyomását el fogja mosni. Valószínű, hogy a semleges hatalmak kíván-ságára a fegyvernyugvást 14 nappal meghosz-szabbítják. Csak ha a háboru váratlanul na-gyobb kiterjedést nyerne, fogná a kormány az országgyűlés egybehívásának kérdését fon-tolóra venni.

A követelések, a melyeket Poroszország az augusztusig herceg irányában támasz-tott, s a melyeket ez, a fenebbi közlés szer-int kielégítetlen hagyott, ezek voltak: Rendsburg szövetségi erőd legyen porosz őrséggel; Kiel német szövetségi kikötő. Az új állam és Po-rozország katonai egyezményre lépjenek, a mely többek között magába foglalja azt is, hogy a porosz tengerészet számára Schleswig-Holstein adjon matróczokat. A herceg mind-ezekre azt felelte, hogy a hercegségek nép-képviselőinek beleegyezése nélkül e tekintet-ben semmi kötelezettséget nem vállalhat; hogy a dologba a német szövetségnek is joga van beleszólani, és hogy a viszonyok jelen állásá-ban a hercegnek tekintettel kell lennie Au-стриára és a német kormányokra is. Egyébiránt néhány hónappal ezelőtt szabadabban határoz-hatta volna el magát.

A német delegáltak állandó bizottsága Frankfurtból a következő tartalmu felhívást intézett a schleswig-holsteini egyletekhez: „Öszhangzó hírlapi tudósítások szerint, a lon-doni értekezleten indítványozta volt, hogy Schleswignek egy részét Holsteinnal, más ré-szét Dániával egyesítsék. Meg vagyunk győ-ződvé, hogy egy ily intézkedés, ha csakugyan létre jőne, a nép szabadon és kétségtelenül kimondott beleegyezése nélkül, elvetendő és semmi fogva lenni. Ha Schleswig sorsa felett az eddigi jog alapján fognak határozni, tud-nivaló, hogy ez a tartomány, a legrégibb idő óta az Eiderlöt Königsauig egy egész volt, külön állva Dániától s szorosan egyesítve Holsteinnal. Ha pedig a határozás indokai nem az eddigi jogalapból, hanem politikai nézponokból lesznek merite: ugy mindenek előtt a népet kell megkérdezni, a melynek egész jövője függ e végzetes határozattól. A népnek e jogát érvényesíteni kötelessége a német szövetségnek, a mely Holsteint s ennek Schleswiggel való kapcsolatot védni tartozik; kötelessége Poroszországnak és Austrának, a melyek fiaik révével szabadították meg Schles-wiget; kötelessége minden hatalmasságnak, a melyek tartós békét kívánnak megállapítani; mert Schleswig erőszakos felosztása zavar és újabb küzdelmek csirája lenne. A schleswig-holsteini egyleteket Németországban, ha meggyő-ződésünket osztják, s kívánatainkat helyeslik, felhívjuk, hogy ezt nyíltan mondják ki, hogy senki se kétségeskedjék a felől, hogy a né-met nép Schleswig önkényes szétárbólását, mint igazolhatlan tettet fogná kárholoztatni. Frankfurt, jun. 3-án 1864. Aláírva: Dr. Mil-ler. Braver.”

Egész Németországot Schleswig felosztá-sának kérdése foglalkoztatja. Természetesen minden németnek feltétlen kívánata az, hogy Schleswigből egy talpalatnyi se maradjon Dá-niának.

A „Nat. Ztg.” e tárgyról következőleg ír: „Poroszországnak kérésztül kell vinnie, a mit helyes kötelességgérteztel ígért és vállalt: egész Schleswig felszabadulását. Senki sincs, a ki-nek tulhatalmassága miatt féltről vissza kell-jen térnie. Kevesebbet tenni, mint a mit kell,

a mit egy állam megtehet, és a mit várnak tőle, soha sem jó, legkevésbé alkalmas pedig feljebb emelkedésre. Poroszországnak végre kell hajtania egy hasznos cselekvényt, amelyben öt senki sem akadályozza és senki sem utánozhatja; s ez Schleswig felszabadítása. A szövetséggyűlés pihen végrehajtási határozata borostyánán, s soha sem fogja a dán uralmat Schleswigben megszüntetni. Auszriát ráveheti Poroszországnak, hogy kitartsa a háborúban; de megfordítva nem fog az eset bekövetkezni. Ha Schleswig szabad lesz, Poroszországnak lesz az érdeme, és itt természetesen félre kell tenni minden diplomatiát cizpofos modorban való megoldást, mint például északi Schleswig elcserejét Lauenburgért stb. Oly csonka felszabadítás, amely egy német területnek Dániába olvasztásával lenne egybekötve, Poroszországnak minden érdemét kérdés alá hozná, megsemmisítéssel fenyegetné.

Berlinbe küldöttsegek érkeznek északi Schleswig különböző részeiből kérelmezni, hogy a Dániától elszakítandó részhez, vagy Holsteinhoz csatolják őket. A küldöttsegek tagjai többnyire földbirtokok, a kik könyező szemekkel adják elé, minő szerencsétlen

állapot vár rájuk, ha hazájuk ismét dán uralom alá jutna. A közleges javadalmak és birtokok elvesztésétől félnek, miután az augusztus herceg mellett nyilatkoztak; a birtokos osztály hasonlólag. 1861-ben még voltak schleswigi foglyok a dán szigeten, a kiket az 1850-diki mozgalmak következtében hűzoltak oda, s 11 éven át még csak nyomozás sem történt ügyökben.

Sokan remélik, hogy Poroszország új fordulatot adand az ügy további folyásának. A kormány igen hareziasnak mutatja magát s el volna határozva, a békekisérletek meghiusulása esetére, e hó 26-án kezdve a háborút tengeren is erősebben folytatni.

Az orosz uralkodó háznak Holstein iránti igényeiről való lemondását az oldenburgi herceg javára, a pétérvári német újság, német szempontból igen kedvezőleg értelmezi. Oroszországnak a lépése által, mond az idézett lap, az oldenburgi és augusztus hercege között fenforgó örökösödési kérdés tisztán német szövetségi belkérésé vált.

A német kormányok, úgy látszik, már elkezdettek versengeni a felett, hogy ki hordozza a német-dán háború költségeit. Az a nézet készül lábra kapni, hogy a ki háború-

zott, az fizessen. A „K. Ztg.”-nak e tárgyról következőleg írnak: „Miután a német szövetség nem áll háborúban Dániával, tehát nem is kell békét kötnie: világos, hogy a hadi költségek kérdése a két német nagyhatalom és Dánia s legfeljebb még emennek szövetségesei között intézendő el. A másképp nem felelt költségre nézve az elfoglalt schleswigi terület kétségkívül mindaddig porosz-osztrák csapatok kezei között marad, míg az uralkodó, a kinek ez a hódított terület jutni fog, e részbeli kötelezettségeit átveendi. Alkalmassint Lauenburg átengedése is Dánia részéről csak oly feltét alatt fogna megtörténni, hogy a hadi költségek kártalanítása iránt intézkedés legyen. Ennek következtése lenne egy kölcsönös zálogtartási viszony.”

Ujabbak. Bécs, jun. 11. Császár ö Felsége a császárnét Kissingenbe kíséri. Reichenberg gróf együtt utazik ö Felsegeikkel. Ott a Gorcsakoff herceg által kísért orosz ezárral fontos találkozás lesz, melynek ezéja: Austria és Oroszország közt szorosabb barátságos viszonyokat készíteni elő. Az elutazás kedden vagy szerdán történik. Ö Felsége visszatávet Karlsbadban találkozni fog a porosz királlyal.

— Berlin, jun. 13. Londonból a ma napról jelentik, hogy az értekezlet múlt csütörtöki ülésében Beust ur azt az elvet védte, hogy Schleswignek semmi részét sem lehet a nép beiegyezése nélkül Dániának átengedni.

Rendsburg, jun. 12. Ma itt delegáltak gyűlése volt, a melyen 107 egyet volt képviselve. Az északi schleswigi testvérekhez intézendő nyilatkozatot határoztak, hogy meg lehessen tudni, miként gondolkodik az ország a felosztásról. E szerint semmi felosztásnak sem szabad történni, hanem egy szabad független Schleswig-Holsteint kell alakítani a Königsauig.

Bécsibörze Junius 15-én: Nemzeti kölcsön 80.35. 5% Metalliques 73.—. Bank-részvény 789.—. Hitel-részvény 195.—. Váltó Londonra 114.50. Ezüst 113.75. Arany 5.44 1/2. 1860-diki Állami kölcsön 96.95. Junius 13-án: Urbéri kárpótlási kötvény Magyarországi 75.—. Erdélyi 72.60.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

2426.—1864.

(157)

(3—3)

Árverési hirdetmény.

Marosvásárhely sz. kir. város közönsége, a fels. kir. Főkörmányszéknek, idei május 24-ről 14,187 sz. alatt kelt magas leirata kapcsában, ezennel közli, hogy a miután ezen folyó 1864. év július 22-én a tanácsház nagy teremében délelőtt 10 órakor nyilvános árverés útján folyó 1864-dik év július 22-től az 1865-ik év október utolsó napjáig terjedő időre, haszonbérbe adja a hidvámbázat, ehez kötött hidvámvételi joggal.

Miről vállalkozni kívánók előlegesen értesítettnek, mikint az árverés előtt a felkiáltandó 4400 o. ért. frtknak tíz századot 440 o. ért. forintokban, az árverező bizottmány kezébe letenni, e fölött az idegenek erkölcsi és politikai magukviseléséről bíteles bizonyítványt felmutatni köteleztetnek. Az árverés bévégeződésétől számított 8 napok alatt legmagasabb ígérete által haszonbérletnek elismert vállalkozó, az egész évi haszonbéri összeget felőre biztosított lesz köteles kimutatni, még pedig vagy minden teher nélküli és titmentes helybeli fekvő jökban, a betáblázás költségeit is hordozván, vagy szelvényvel ellátott államkötelezvényekbe fektetett, de bérzei árban elfogadandó tőkepénzben, miről azonban kamatot a városi közönség nem fog fizetni.

Minek teljesítése után betett bánatpénzt a majorsági pénztárból rögtön visszaveheti, más árverezők azonban bánatpénzüket az árverés bévégeztével azonnal visszakapják. Az árverés egyéb pontjait egész terjedelmükben vállalkozni kívánók a tanácsház nagy teremében előlegesen is megtekinthetik.

M. Váshárhelyi Tanács üléséből junius 8-án, 1864.

Kiadta Petri Sándor, h. jegyző.

NEHIVATALOS.

(154)

Mindenkinek tudásul!

(4 4)

Az annyira kedvelt 150 számból álló részvényekből, társasjátékra a biztosított, 14,811 nyerő számmal és 200,000, 150,000, 130,000, 120,000, 115,000 110,000 sat. valóságos ezüst forintot nyereményekkel ellátott nagy

állam jutalom-sorshuzáshoz

még néhány rendelkezésre áll, és egy részvényre 5 hat részvényre 25 tizenhárom részvényre 50 o. é. frt készpénz beiktatásáért azonnal bérmentesen megküldetnek. E részvények az államsorshuzás minden kisorolásra érvényesek, s a legközelebbi húzás f. é. június 22-én lesz. Ambar az első húzáskor e társas játékokra már több nyeremény esett, az újonnan belépők még is egyenlően jogosítvák a korábbi részvényesekkel. Megrendeléseket bérmentesen kéri Hensler Károly, bankár, Majnai-Frankfurtban.

A vegy-gyógyszerészeti elvek alapján leggondosabb és biztosabban készített

GYÓGYSZERES SZAPPANOK,

melyek sokszori tudományos vizsgálatok s gyakorlati használatok örvendétes eredményei által jöknek bizonyítottak be, következő tizenkét különböző nemei teljes biztossággal ajánlathatnak szintegy az orvosoknak, valamint a megélt igénylő közönségnek:

darabja utasítással együtt o. é. kr.	darabja utasítással együtt o. é. kr.
Hamiglab-szappan , görv bajnál 55	Kátrány-szappan , bőrbámladéknál 35
Irla-szappan , idült bőrbajoknál 35	Halmájzsir-szappan , aszkornál 35
Terpentin-szappan , benulásoknál 35	Epe-szappan , bőrisztatlanságoknál 35
Benzoe-szappan , bőrkeményeségnél 40	Kén-szappan , bőrkütegeknél 35
Kámför-szappan , csuszos bajoknál 35	Rozmarin-szappan , erősítőmos-dáshoz 35
Kaniblag-szappan , elévült kütegeknél 45	Könleget-szappan , keményedésnél 35

Az ezen szappanokhoz mellékelt utasításokban elő vannak adva azon különböző módok, melyek szerint ezen gyógyszerek legcélszerűbben használatnak, valamint azon különfélések is, melyben a gyakorlatilag helyesnek talált szappanforma által rég bebizonyított hatásuk fokozatával értékek neveltethetők: mert a szappanforma az, mi nemcsak a szenvedőnek a külső szerek használatát könnyebbíti, hanem az orvosnak is az ily szerek hatályosab s általánosab alkalmazását lehetővé teszi.

A gyógyszeres szappanok csak 2 1/2 obon nehézségű darabokban adtnak el s hivatalosan letett függvények mindkét végükön pecséttel vannak ellátva.

Egyedüli raktár Kolozsvárt: WOLFF J. és KHUDY J. özv. gyógyszer-táráiban. Brassóban: Jekelius Ferd. gyógyszer-tárában.

(158)

Eladó ház és telek.

(3—3)

A kül-magyarutczában 35 szám alatti ház- és telek, az épület újonnan kijavítva, áll két lakosztályból — örk áron eladó. Bővebb felvilágosítást ad t. cz. Zakariás Antal úr szomszédos kereskedésében 34 ház szám alatt. Kolozsvárt, jun. 10-én, 1864.

(77)

(10—10)

Dr. Doeck-féle gyógmódról a gyomorgörcs- és emésztési gyengeségben sat. szenvedők. Bővebb tudomást vehetnek az éppen most megjelent füzetben, mely ezen lap kiadó hivatalában ingyen adatik.

Nyomatott az ev. ref. fűtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(136)

Figyelmeztetés

(4—6)

Alólt külföldön nevezetesen Londonban több évi ottan lakása által szerzett tapasztalat és tanulmányait kedves hazájára is ki akarván terjeszteni, minden igyekezetet arra kíván fordítani, hogy a t. cz. nagyérdemű közönséggel ezen üzletbe vágó czikket megösmertesse, s hogy erre vonatkozólag semmi szükségét ne szenvedjen, s külföldre ne szorúljon, most tehát van szerencsém jelenteni, hogy a Londoni „Hudson's Bay” Társulattól, egy egyenesen Amerikából igen szép és nevezetes értékű vadbőröket kaptam, nevezetesen: fehér róka, amerikai nyest, farkas, hóda, hiúz, ausztraliai nyest, bölény, nagymennyiségű pézma sat. melyekből azután izlés szerint fogom mind a női, mind férfi felső öltönyöket a legújtanosabban árban készíteni, különösen kiemelem a férfi öltönyök közül a legelsőbbek általán készített Szabastopolt, melyet az ideó, miután ehez igen alkalmas bőrök érkeztek, nagyon ajánlók.

Bécses rendeléseknek pontos és olcsó árban megkészítését mindég halásan veszi és elvállalja PROHÁSZKY JÁNOS, szőcsmeister.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban kapható:

Származtató philosophia tanfolyama.

Tanuló növendékeknek kézikönyvül, de egyszersmind tanultaknak is elmékedési tárgyl, azonban minden mivelt magyar embernek is érthető olvasmányul. Irta Mihályi Károly r. tanár a nagy-enyedi főtanodánál.

Első kötet. Az egész tanfolyam első és második könyve. Ára 1 frt 40 kr.

Mit és milyet ígér e cím, „szakértők”, a mint meglátják, legott értéik is. Hanem ugyan e cím egyebek után azt is ígéri, hogy e könyv úgy beszél, miképp, minden értelmes magyar ember, ha akarja, megértheti. Azokra nézve tehát, kik értelmesnek ugyan de nem szakavatottak, vagy egyebben sem szorosan úgy nevezhető „tudós”-ok, kiadó úgy véli, nem tesz fölöslegst, ha magából a könyvből idéz egy pár „helyet”, melyek elevenebb képzetet adhatnak mi-éről is, milyen-éről is e könyvnek.

És pedig:

1) a tartalomra nézt:

I. K. 84 l. „E—(t. i. az előbbieken leirt) módot ha követik azok, kiknek a szellemi világ jelenetét vizsgálni hivatásuk van: biztosan remélhetni, hogy a lélektan szellemi természetűtanná válik, — melynek segítségével éppen oly, ha nem nagyobb mértékben lesz hatalmunk lelki világunkon — mint van az anyagi világon, mióta és mennyiben törvényeit megismertük.

És csak egy ily lélektan fog, hovatovább mindinkább egy minden emberileg gondolkodóktól szükségesképp elfogadandó philosophiává fejlődni ki; philosophiává, melyet a helyett hogy sokan megvetnének, mint magát való-ismeretnek áruló üres elmefuttatást; vagy elutasítának mint nyegle arany-bűvészt, ki kincsöket elesálja és kevesebbet, vagy éppen semmit sem ad helyébe; — vagy még gyűlölnének és tildözének, mint veszedelmes lázító: — éppen ellenkezőleg, minden értelmes meghallgat, tanulmányoz és követ, mint életből merített, s tehát az életre jótékonyan ható, valóságos tudományt.

I. K. 72 l. „Természettan a szellemi világról, és ebből kifejlő közérvényit philosophiát reményleni, nem álmodozó képzelgés, hanem alapos számítás, mely betekint mihelyt a philosophiának miveltől, oda hagyva az üres speculáció magas, de hideg és kopár sziklát, leszállanak az észlelet termékeny mezejére, és tanulva az embert, tanítják az embereket.

2) a modorra nézt:

I. K. 2 l. „Midőn előadásom” beszélgetésnek nevezem, holott nem „dialog” alakba van öntve, főleg Önöket tartám szemem előtt tisztelt nagyobb közönség! Igen! Önök felőli jó reményem fejében tettem, hogy beszédemet beszélgetésnek mondom, vagy inkább jóslóm. Mert ha efféle könyvet értelmesek tanulmányoznak, természetesen, beszélgetésbe kell eredniök vele; az az: közbe-közbe kell szólniök gondolatban, például, így: „mit monda csak ön? jól fogtam-e fel?... had lássam csak még!... ugyan ugy-e? de hiszen ez nagyon különös volna?... nézzük csak újra!... mi okon monda?... mi tényekből indula ki? hogy fizet megmutatás?... beléreteinkre, tapasztalatinkra hivatkozik? hadd láma az enyimek mit mondanak?... (hosszabb elmékedés)... bizony alig ha igazra nincs! pedig az ember egészen másképp gondolta volna!... no de ne ítéljünk még! lássuk tovább... lássuk végig!... sat. Ily értelemben jóslók én e szerény könyvnek beszélgető társakat; ugyan egészen csatlakoznám-e? nem hihetem!

I. K. 19 l. — „Közbe legyen mondva, nem árt a philosophiának némi népiesítés, okkal móddal; ut t. i. hogy világos legyen a nélkül, hogy kiürítünk — mert mit ér az üresség átlátszósága? — el-benézhető legyen, a nélkül, hogy ellapitnók — mert a valótlól sehol sem lapos, mindentütt vannak kisebb nagyobb hegyci, völgyei, melyei, magasai; eleven legyen, de nem a könnyelműség, hanem az életteli izegen benne, — sőt még tréfálhat is, csak tréfájának legalább fele való legyen, és tisztán lássék, hol kezdődik és hol végződik a tréfa.

KALVIN.

Történeti regény. Irta König Tivadar. Fordította Rajkay F. J. 3 kötet. Ára 3 frt. 60 kr.